

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 11 febr. 1887, kl. 6 e. m.

*Utlåtande, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid,
som förflutit sedan början af 1886 års riksdag.*

(R. A.)

Sedan statsutskottet tagit kännedom om den af Riksdagens år 1886 församlade revisorer afgifna berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till utskottet remitterats och bland kamrarnes ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmäktige i riksgäldskontoret förda efter den 30 september 1886, med hvilken dag revisorerernas protokollsgranskning slutade, till och med den 22 januari 1887, å hvilken dag fullmäktiges berättelse till innevarande Riksdag blifvit afgifven, får utskottet nu meddela yttrande öfver hvad revisorerne i sin berättelse i ett eller annat hänseende anført och föreslagit samt hvad i öfrigt vid berörda, af utskottet verkställda granskning förekommit.

1:o.

Angående skilnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och statens inkomster dels af behållna trafikmedel, dels af enskilda jernvägsaktiebolags annuitetslikvider.

Till fullföljande af de i ofvan angifna afseende af föregående Riksdagars statsutskott lemnade uppgifter får utskottet för det senast tilländagångna året 1886 meddela följande siffror:

Bih. till Riksd. Prot. 1887. 4 Saml. 1 Afd. 4 Häft.

af riksgäldskontoret utbetald ränta å de fonderade statslånen (i hvilken post ej inbegripits ränta å de för jernvägshypoteksfondens räkning använda obligationer af 1875 och 1878 års lån, hvilken af nämnda fond riksgäldskontoret godtgöres) ..... kronor 10,011,029: 13.

till statskontoret levererad behållning af trafikinkomsten å statens

jernvägar..... kronor 5,700,000: —

å lånen till enskilda

jernvägar till riksgälds-

kontoret inbetald ränta ... ,, 1,384,354: 10. ,, 7,084,354: 10.

ränteskilnad, som måst af andra statsmedel
gäldas ..... kronor 2,926,675: 03.

kapitalafbetalning å de fonderade statslånen kronor 2,221,959: 91.

kapitalinbetalning å lånen till enskilda jern-
vägar ..... ,, 698,075: 50.

skilnad, som af andra statsmedel guldits... ,, 1,523,884: 41.

Härvid är dock, beträffande ofvanberörda ränteskilnad, att märka, att å vissa lån till enskilda jernvägsanläggningar för år 1886 upplupit ränta, med hvars erläggande anstånd af Riksdagen medgifvits, men hvilken räntefordran i sjelfva verket utgör ett riksgäldskontorets under året uppkomna tillgodohafvande hos enskilda jernvägar. Detta räntebelopp uppgår till 204,216 kronor 60 öre.

2:o.

Riksgäldskontorets fordringar för lån till enskilda jernvägar ur 1871 och 1876 års fonder.

Sistlidne års riksdag medgaf, att de enskilda jernvägsaktiebolag, hvilka erhållit lån ur de af 1871 och 1876 årens Riksdagar beviljade anslag till låneunderstöd för enskilda jernvägar, skulle, om de sådant önskade och före utgången af år 1886 derom hos fullmäktige i riksgäldskontoret gjorde anmälan, få återbetala sin skuld till riksgäldskontoret på sådant sätt, att annuiteten, utan rubbning af öfriga för lånet gällande bestämmelser, för tiden från och med år 1887 beräknades till fem procent å ursprungliga försträkningsbeloppet, af hvilken annuitet först skulle godtgöras ränta efter fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp, och återstoden utgöra afbetalning derå; dock under vilkor att de jernvägsaktiebolag, hvilka häraf sig begagnade, skulle vara underkastade de jemkningar i erhållna koncessionsvilkor eller andra af Kongl.

Maj:t för dem gifna bestämmelser, hvilka Kongl. Maj:t, ur statens och det allmännas synpunkt samt för åstadkommande af närmare öfverensstämmelse med de under senare tid gifna koncessioner, kunde finna skäl att föreskrifva och före den 1 december 1886 delgifva bolagens styrelser.

Utskottet har inhemtat, att Gotlands, Hultsfred—Vesterviks, Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo, Karlskrona—Vexjö, Vislanda—Bolmens, Södra Dalarnes och Varberg—Borås jernvägsaktiebolag begagnat sig af Riksdagens berörda medgifvande; hvaremot de återstående ifrågasvarande bolagen, nemligen Bergslagernas, Upsala—Margretehills och Krylbo—Norbergs jernvägsaktiebolag, förklarar sig icke vilja mot de stadgade villkoren åtnjuta den medgifna nedsättningen i annuiteten.

3:o.

Angående afskrifning af ett bland riksgäldskontorets skulder inom linien upptaget belopp.

(Rev. ber. sid. 11—13. Utl. sid. 232 och 233.)

Enligt 1867 års Riksdags beslut balanseras inom linien bland riksgäldskontorets skulder 6 stycken för tillskott till *Trollhätte slussverks* byggnad den 1 Mars 1750 utfärdade, ännu icke till inlösen hos riksgäldskontoret företedda *så kallade lottsedlar*, nemligen fyra å 1,000 och två å 500 daler silfvermynt vardera, eller tillsammans å 5,000 daler, motsvarande ..... kronor 1,250: —
med tillägg af den till 1865 års slut å dessa lottsedlar
beräknade obetalda ränta ..... „ 2,286: 88.
eller tillhoppa ..... kronor 3,536: 88.

Då nu vid pass femton år förflutit, utan att inlösen af någon af de utelöpande lottsedlarne blifvit påfordrad, samt antagandet att desamma under tidernas lopp gått förlorade sålunda vunnit en hög grad af sannolikhet, och då upphörandet af detta beloppss hittills fortsatta upptagande bland riksgäldskontorets skulder icke skulle komma att inverka på den vederbörande lottsedelsinnehafvare förut tillerkända betalningsrätt, men deremot egde stöd af flere vid föregående riksdagar i likartade fall meddelade beslut, hvartill komme, att den bokförda summan, 3,536 kronor 88 öre, i allt fall icke motsvarade det belopp, riksgäldskontoret, i händelse lottsedlarne mot förmodan skulle till inlösen företes, hade att utgifva, hafva revisorerne hemställt, att Troll-

hätte slussverks ännu icke inlösta sex lottsedlar måtte såväl till kapital som ränta ur riksgäldskontorets räkenskaper afföras.

I sitt öfver revisionsberättelsen afgifna, vid densamma fogade utlåtande hafva fullmäktige i riksgäldskontoret erinrat derom att, såsom äfven revisorerne omförmält, 1871 års statsrevisorer väckt enahanda förslag, men att, enär skuldens uteslutande ur räkenskaperna icke kunde inverka på lottsedelsinnehafvares betalningsrätt, samt riksgäldskontoret följaktligen fortfarande skulle hafva skyldighet att, äfven om beloppet afskrefves, betala ifrågavarande skuld, om och när förbindelserna blefve till inlösen företedda, 1872 års Riksdags statsutskott, som ansett olämpligt, att en skuld af ifrågavarande beskaffenhet helt och hållet afskrefves, så länge statens betalningsskyldighet fortfore, hemställt att revisorerernas då gjorda förslag icke måtte till någon åtgärd föranleda; hvilken utskottets hemställan af Riksdagen bifölls.

Vid sådant förhållande och då det ju ej vore helt och hållet omöjligt, att de ifrågavarande lottsedlarne kunde finnas i behåll och komma att till inlösen företes, hafva fullmäktige ansett sig sakna skäl att nu, i strid mot den åsigt som vid 1872 års riksdag gjorde sig gällande, tillstyrka bifall till revisorerernas i ämnet ånyo gjorda framställning.

Äfven utskottet finner, lika med fullmäktige, fullt giltiga skäl ej vara för handen att nu helt och hållet afskrifva denna skuld, för hvilken betalning möjligen ännu skulle kunna ifrågakomma och hvars anteckning inom linien således synes böra bibehållas, och får utskottet alltså hemställa,

att revisorerernas ifrågavarande förslag ej må vinna Riksdagens bifall.

4:o.

Angående Dalslands kanalaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 76—79.)

Såsom tillägg till hvad revisorerne beträffande detta bolag anført, får utskottet meddela, att bolaget i december månad år 1886 inbetalt återstoden af 1882 års annuitet å lånet för segelleds öppnande från Hattefura vid Venern till sjön Stora Lee med 17,158 kronor 75 öre samt i afräkning å 1883 års annuitet 24,769 kronor 25 öre; hvar efter vid 1886 års slut återstod en skuld å nämnda lån af 598,913 kronor 66 öre i kapital och 49 kronor 91 öre i ränta eller sammanlagdt 598,963 kronor 57 öre, hvaraf 135,230 kronor 75 öre till betalning förfallna.

5:o.

Angående Kinda kanals aktiebolag.

(Rev. ber. sid. 80—83.)

Efter det revisorernas berättelse afgafs, har detta bolag i december månad af nästlidne år till riksgäldskontoret inbetalt återstoden 9,704 kronor 80 öre af 1882 års annuitet och i afräkning å 1883 års annuitet 12,170 kronor 20 öre.

Bolagets skuld vid 1886 års slut utgjorde derefter 359,692 kronor 5 öre, allt kapital, hvaraf 75,329 kronor 80 öre voro till betalning förfallna.

6:o.

Angående Uddevalla—Venersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 128—133).

Utskottet har inhemtat, att af den vid 1886 års slut förfallna annuitet 162,000 kronor å bolagets statslån endast 62,000 kronor då inbetalts; hvaremot återstående 100,000 kronor jemte förskrifven öfverränta ännu äro oguldna.

7:o.

Angående Bergslagernas jernvägsaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 140—149. Utl. sid. 233 o. 234 samt 238—244).

Nämnda bolag har behörigen guldit ränta och amortering å sitt för jernvägsanläggningen mellan Ludvika och Kihl erhållna, med bästa rätt i bolagets hela jernväg från Falun till Göteborg med bibana från Daglösen till Filipstad in-tecknade statslån å ursprungligen 5,000,000 kronor. Efter den å detta lån den 30 december 1886 senast verkställda inbetalning till riksgäldskontoret af 275,000 kronor återstår å detsamma en kapitalskuld af 4,801,180 kronor 36 öre.

Af de bolagets 5 procent obligationer å sammanlagdt nominelt 6,753,600 kronor, hvilka riksgäldskontoret enligt 1878 års riksdags beslut till en kurs af 90 procent inköpt, återstå för det närvarande oinlösta obligationer å 6,291,000 kronor, deraf 94,500 kronor, efter verk-

ställd utlottning, den 15 nästlidne januari till betalning förfallit, men ännu ej liqviderats. Räntan åter å dessa af riksgäldskontoret öfvertagna obligationer är ej betald för längre tid än till den 15 januari 1883; och utgör riksgäldskontorets förfallna, men oguldna räntefordran hos bolaget för oinlösta kuponger, tillhörande de öfvertagna obligationerna, 1,285,155 kronor. De riksgäldskontoret tillhöriga, efter öfvertagandet utlottade och behörigen infriade obligationerna hafva under tiden till och med den amortering, som förföll den 15 januari 1886, uppgått till nominelt 462,600 kronor, utvisande efter ofvan angifna inköpskurs en kapitalvinst af 46,260 kronor.

Bolaget har, såsom af ofvanstående framgår, under tiden till och med nästlidne år verkställt amorteringen å sitt med rätt näst efter statslånet i bolagets jernväg in-tecknade obligationslån behörigen å förfalldagarne, men endast i mån af tillgång godtgjort förfallen obligationsränta, äfven den som löper å de utlottade, förfallna och infriade obligationerna, i följd hvaraf sådana obligationer tillhörande kuponger för tiden mellan den 15 januari 1883 och obligationens förfalldag finnas qvarliggande och oinlösta efter det sjelfva obligationerna blifvit infriade.

Det har syns revisorerne otvetydigt, att riksgäldskontoret, som antagligen innehar större obligationspost än någon annan, nu åtminstone kan sägas hafva på det här ofvan angifna liqvidationssätt gjort en kapitalvinsten vida öfvervägande, och efter all sannolikhet än vidare vexande ränteförlust, och hafva revisorerne vid nu utvecklade förhållanden funnit sig föranlåtna hemställa, om icke Bergslagernas jernvägsaktiebolag borde från riksgäldskontorets sida uppmanas att i första hand infria oguldna räntekuponger och först då ränteskulden en gång är betald använda öfverskjutande tillgångar till att efter hand infria jemväl utlottade obligationer.

Fullmäktige hafva i sitt utlåtande anfört, att bolagets styrelse, uppå derom af fullmäktige gjord förfrågan, meddelat, att minskade trafikinkomster omöjliggjort inlösen af de den 15 nästlidne januari förfallna obligationerna; att beträffande förfaringssättet för framtiden ännu icke något beslut vore af styrelsen fattadt; samt att ett beslut härom hufvudsakligen komme att vara beroende af trafikinkomsterna och resultatet af ärendets behandling vid Riksdagen.

Fullmäktige hafva vidare förmält, att de ej hade någon anledning betvifla, att bolaget allt hitintills gjort inbetalningar å sin skuld till riksgäldskontoret i mån af sin af trafikinkomsterna beroende förmåga. Då nu hvarken förfallen ränta eller förfallen amortering å bolagets obligationslån kunnat behörigen fullgöras, uppkomme härige-

nom ett annat förhållande än det hittills för handen varande, att bolaget verkställt amorteringen behörigen å förfallodagarne, men endast i mån af tillgång godtgjort räntan. Detta förändrade och för riksgäldskontoret naturligtvis ofördelaktigare förhållande hade emellertid först helt nyligen, i medlet af januari månad, inträdt; och fullmäktige hafva för sin del ej funnit det vara lämpligt och med statens fördel öfverensstämmande att med anledning af detsamma redan nu vidtaga någon åtgärd.

Beträffande vidare detaljer och uträkningar i detta ärende tillåter sig utskottet, till undvikande af allt för stor vidlyftighet, att hänvisa till revisionsberättelsen (sid. 146—149), bolagsstyrelsens öfver revisorernas framställning afgifna förklaring (sid. 238—240) samt riksgäldskontorets kamererares utlåtande i ämnet till fullmäktige (sid. 240—244).

Utskottet, som förehaft detta ärende till behandling, har visserligen dervid funnit revisorerne hafva egt de mest giltiga anledningar att fästa Riksdagens uppmärksamhet på det ifrågavarande förhållandet; men då ingen anledning finnes att antaga annat än att bolaget till liqvider å sin skuld använt alla de medel, som ej måst för trafikens uppehållande tagas i anspråk; då öfrige innehafvare af bolagets obligationer, hvilka ega lika rätt med staten i dess egenskap af obligationsinnehafvare, funnit sig böra låta bero vid bolagets hittills iakttagna liiquidationssätt; och då det åtminstone ännu synes tvifvelaktigt, om ett ingripande i förhållandet skulle vara af omsorgen om statens verkliga fördel påkalladt, har utskottet ansett sig böra hemställa,

att revisorernas förevarande framställning ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

8:o.

Angående Vislanda—Bolmens jernvägsaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 152—155.)

Å det detta bolag beviljade statslån har, sedan Riksdagens revisorer afgåfvit sin berättelse, ej någon vidare inbetalning egt rum. Af de vid 1885 och 1886 årens slut förfallna annuiteter å 43,175 kronor hvardera återstå ännu oguldna 75,667 kronor 50 öre jemte öfverränta.

9:o.

Angående Hultsfred—Vesterviks jernvägsaktiebolag.

(Rev. ber. sid. 168—172.)

Af den vid 1886 års slut förfallna annuitet 96,250 kronor å nämnda bolags statslån återstå ännu oguldna 56,244 kronor 21 öre jemte öfverränta.

10:o.

Beträffande *Norbergs jernvägs nya aktiebolag* (rev. ber. sid. 84—91) och *Lenna—Norrtelje jernvägsaktiebolag* (rev. ber. sid. 176—181) hafva revisorerne fäst uppmärksamheten på bristande öfverensstämmelse mellan dessa bolags och riksgäldskontorets räkenskaper.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hafva genom remiss beredt bolagens styrelser tillfälle att öfver revisorernas framställning afgifva förklaring; men någon sådan har, såsom fullmäktige anmält, ej till riksgäldskontoret inkommit.

Då emellertid uppmärksamheten nu blifvit fäst på detta förhållande och fullmäktige ej lära underlåta att söka bereda rättelse i berörda hänseenden i den mån någon sådan skulle finnas erforderlig, har utskottet endast velat förhållandet för Riksdagen

anmäla.

11:o.

Hvad i öfrigt revisorerne i sin berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning i ett eller annat hänseende anført och vid läsningen af fullmäktiges protokoll förekommit, har utskottet, efter tagen del af de vid revisionsberättelsen fogade yttranden och förklaringar, funnit ej böra föranleda någon utskottets anmälan eller hemställan.

12:o.

Angående ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen af riksgälds-

kontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker utskottet,

att fullmäktige må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade uti deras protokoll från den 22 januari 1886 till och med den 22 januari 1887.

Stockholm den 11 februari 1887.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
